

Olli Mäenpää

15.10.2025

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 81/2025 vp)

Julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Näihin velvoitteisiin sisältyy myös velvollisuus pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista (HE 309/1993 vp, s. 68, PeVM 25/1994 vp, s. 10). Perusoikeussäännös jättää julkiselle vallalle merkittävästi liikkumatilaa sen harkitsemisessa, miten työllisyyttä voidaan parhaiten edistää ja mitä keinoja siinä käytetään. Ehdotetun sääntelyn yleisenä tarkoituksena on toteuttaa näitä velvoitteita, ja sen voidaan arvioida pysyvän perusoikeussäännöksen määrittelemän liikkumavaran rajoissa.

Työnhakuprofiilit ja henkilötietojen suoja

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain palvelualustaa koskevaan 14 lukuun ehdotetaan useita työnhakuprofiilia koskevia uusia sääntelyjä. Ne määrittelevät lähinnä tällaisen profiilin tietosisältöä sekä oikeutta hakea ja tarkastella tällaisia tietoja. Uutena sääntelynä lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset työnhakijan velvollisuudesta laatia ja julkaista työnhakuprofiili (129 §) sekä työvoimaviranomaisen velvollisuudesta laatia ja julkaista profiili työnhakijasta, mikäli työnhakija ei itse toimi määrääjässä (129 a §).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan on perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn henkilötietojen suojan kannalta lähtökohtaisesti riittävää, että sääntely täyttää EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4-5).

Työnhakuprofiilia koskevan sääntelyn yleistä etua toteuttavana hyväksyttävänä tarkoituksena on toteuttaa julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä, ja esitettyjen muutoksien arvioidaan lisäävän työllisyyttä 1250–2500 lisätyöllisellä. Esi-tyksen perusteluissa arvioidaan työnhakuprofiilia koskevaa sääntelyä erikseen yleisen tietosuoja-asetuksen ja henkilötietojen suojan kannalta kiinnittäen asianmukaisesti huomioon henkilötietojen käsittelyyn työnhakuprofiilissa liittyvät uhkat ja riskit. Esi-tykseen arviointiin ei ole huomauttamista.

Työnhakuprofiili ei saisi sisältää tietoja, jotka on laissa säädetty salassa pidettäviksi. Tiedot ja niiden käsittely on rajattu yleisen tietosuoja-asetuksen tietojen minimointiperiaatteen mukaiset vaatimukset. Palvelualustalla tapahtuvaa profilointia ei käytettäisi päätöksenteon perusteena eikä kyse ole myöskään automaattisesta päätöksenteosta (ks. myös PeVL 14/2022 vp). Ainoastaan yksittäishaut olisivat mahdollisia palvelualustalla niin, että hakuperusteena olisi käytettävä vähintään ammattinimikettä, osaamista tai työskentelyaluetta (ks. julkisesta tietopalvelusta henkilötietojen suojan kannalta myös PeVL 88/2022 vp). Ehdotettuun sääntelyyn ei myöskään näiltä osin ole huomauttamista yksityiselämän suojan tai tietosuojan kannalta.

Työttömyysturvaseuraamukset

5. lakiehdotuksessa ehdotetaan joitakin yhtäältä lieventäviä toisaalta tiukentavia muutoksia työttömyysturvalain 2 a luvussa säädettyihin työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn seuraamuksiin. Porrastetun seuraamusmenettelyn kiristämistä merkitsisi etenkin toistuvasta työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvästä toisesta laiminlyönnistä aiheutuva seuraamus neljännen laiminlyönnin sijasta. Ehdotetut muutokset vastaavat pitkälti perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjä aikaisempia säännöksiä (PeVL 2/2012 vp, PeVL 44/2021 vp). Nyt ehdotettuun sääntelyyn ei ole huomauttamista.

Kunnallinen itsehallinto

Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla, jolloin on myös huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan. Erityisesti luvussa 4.1.5.1 esitettyjen laskelmien ja perustelujen mukaan 1. lakiehdotuksessa ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän kuntien tehtäviä yhteensä 572 henkilötyövuoden edestä. Näiden tehtävien nykyisestä aliresursoinnista johtuen kuntien rahoitusta vähennettäisiin kuitenkin rahoitusperiaatteen toteuttamiseksi vain 18 henkilötyövuotta vastaavalla määrällä. Sääntelyyn ei ole näiltä osin huomauttamista kunnallisen itsehallinnon ja rahoitusperiaatteen kannalta.